

dr. Hitter Miklós és Mária

A Szabadság Ára

Drága Gyerekeink!

Cegléd, 1956. november 24 – december 1

A fenti napok és bizonyára még igen sokáig a többiek is feketék-gyászosak ránk nézve. És talán sohasem derül ki felettünk ez a mostani ködös ég!

Hát elmentetek?! Itt hagyatok magunkra minket, az öregeket, a sír szélén állókat – a talán soha viszont nem látás teljes reménytelenségében! Talán soha többé nem halljuk hangokat, hirtelen nagyot-nőtt “kicsiny unokánk” feleselgetését, nem ölelhetünk Bennetek szívünkre. Nem várhatunk Benneteket szeretettel haza szombat esténkint. És nem kell már számotokra mélységes szeretettel csomagokat, bort stb. készítenünk. Nem lesznek már többé közös ünnepeink, barátságos, békés, hangulatos estéink.

A mi életünk kapuja váratlanul és rettenetesen becsukódott. És föléje már csak az a dantei mondat illik: „lasciate ogne speranza” – hagyjatok fel minden reménnyel!

Próbálunk egy kissé megnyugodni – meggyőzni és mások által meggyőzetni magunkat, próbálunk erőt venni a szülői önzésen és a ti érdeketeket nézni egyedül. De csak nem megy! Elismerjük, ti a magatok életét akarjátok élni a meg hátralévő 35-45 évi életetekben és ha ehhez jogotok is van, a mi vérző szívünket ez a tudat csak nem hegeszti be. Nincs már sem jelenünk, sem jövőnk és nincs értelme, célja a mi életünknek. Nincsenek többé rózsás vágyaink benneteket kivirágzó reményünk. Meghalt az élet minden szépsége, öröme számunkra. És mit gondoltok, mi lesz a ti jövőtök? Hol, merre vet-hajt, zavar benneteket a teljesen bizonytalan élet szele, vihara? Különösen most télvíz idején, amikor szinte egyetlen szál ruhában és vékony cipőben – hőcsizma nélkül – indulatok nehéz bizonytalan utatokra? Dolgozni pedig majd mindenütt kell! És minő munkakörben, minő gazdaságban és egyéni viszonyok, minő emberek között?! Mert rózsás képeket festeni könnyű, de a megvalósulásuk olyan bizonytalan! És talán nem is?

Imádkozunk – ha már elmentetek – szerencsés sorsotokért, boldogulásotokért, testi-lelki jóléteketekért. Talán ha szépet és jót – de egyben valót – is hallunk rólatok: egy kicsit enyhülni fog rettenetes fájdalmunk.

Mindezt nem a ti megszorítástokra, csak saját fájdalmunk enyhítésére írjuk. Lehet, sohasem fogjátok magkapni ezt a levelet és elolvasni!

Egyébként a múlt vasárnap (IX. 25) rádió adta le azt az első üzenetet, amely így szólt: „dr. Hitter Miklóséknak üzenjük Ceglédre, ne nyugtalankodjanak, amíg telefon értesítést nem kapnak.” Mi nem hallottuk, csak kedden de. (IX. 27) szereztünk róla tudomást. És du. 4-kor telefonon beszélve Boronkay Jánossal, megtudtuk a valót. Másnap természetesen azonnal Pestre utaztunk. Itt meghallottuk a részleteket és elolvastuk búcsúsoraitokat is. Anyu azóta folyton ezeket olvassa – sírva, szinte már könnytelenül. Én csütörtökön, Anyu pénteken jött haza. – A szennyeseket, ezüstjeiteket, sálakat stb. hazahoztuk. Mindent számon vettünk, de mindent a helyén hagyunk – lezárva. Egyelőre hónapokig, amíg biztos jó hírt nem hallunk felőletek – mindent ott is hagyunk és csak esetleg ezután hozzuk haza mindet. És mindent igyekezzünk megőrizni számotokra és mindenről számot adunk majd, ha erre sor kerülhet.

Itthon bizonytalan még teljesen a politikai és gazdasági helyzet. És én mint ügyvéd 6 hét óta egyetlen fillért sem keresek, ami bizony épen elég nagy csapás, mert nincs eladni valónk semmi sem. És nekünk, hogy élhessünk, mindenért fizetnünk kell! Persze itthon mindenki azt mondja: örülünk a ti biztos jobb jövőtöknek és

az adjon vigaszt nekünk. Szép ez a beszéd, de nekünk kevés: mi a még hátralévő rövid életünket veletek együtt szeretnénk volna eltölteni. Egymást látva-hallva, egymást segítve-támogatva, ha küzdve is, de mindég egy szebb-jobb boldogabb jövőben reménykedve – minden politizálástól mentesen. Az egyik szívünk kívánja: bár ne sikerült volna utatok és jönnétek vissza – a másik minden szépet és jót kíván nektek a legőszintébb szülői szeretettel. A jó Isten majd kiválasztja számotokra és számunkra a jobbik utat, amely reméljük boldogságotokhoz vezet egész életetekre. Próbálok a másik több ezer éves latin mondatot is felidézni és fenntartani szívemben, mely szerint „dum spiro spero” – amíg élek remélek!

Reméljük, hogy a jó Isten mégis ad majd egyszer lehetőséget arra, hogy még e földi életben találkozassunk és a szívünkre ölelhessünk Benneteket! Csak ne soká lenne ez!

Sok szeretettel ölel, csókol a ti nagyon szerető szüleitek:

Édesanya és Édesapa

Dr. Hitter Miklós és Mária

Gajda Ildikó nagyszülei, Dr. Hitter és felesége írták ezt a levelet egyetlen lányuknak és unokájuknak, miután rájöttek, hogy Ildikóék 1956. november 4-e után elmenekültek az országból. Hitterék Cegléden éltek, és gyakran meglátogatták családjukat Budapesten. Dr. Hitternek, akinek házáat az 50-es évek elején a kormány elkobozta, ügyvédi irodája volt Cegléden. Bár leghőbb vágya volt, hogy még egyszer életében láthassa családját, ezt sajnos nem érthette meg, 1959-ben hunyt el. Hitterné 1963-ban Amerikába utazott, és ott élt lányával és unokájával. 1976-os haláláig részt vett unokája esküvőjén és ismerhette mindkét dédunokáját.

Gajda Ildikó Dr. Hitter Miklós és Mária unokája.